

Pogajanja med rudarsko unijo in operatorji obnovljena

Lewis napovedal sklenitev nove pogodbe. Federalni sodnik Goldsborough odločil, da so rudarji upravičeni do pokojnine

Washington, D. C., 23. jun. — John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA, in operatorji na polju mehkega premoga so obnovili pogajanja glede sklenitve nove pogodbe, ki naj bi nadomestila sedanjo, katere veljavnost bo potekla 30. junija. Lewis in operatorji so se odzvali sugestiji posebnega odbora, katerega je imenoval predsednik Truman v svrhu rešitve spora med unijo in operatorji.

Člani odbora so David E. Cole, E. W. Bakke in Waldo E. Fisher. Truman jih je instruiral, naj sestavijo poročilo in mu ga predložijo. Lewis in operatorji so se sestali na konferenci sinoči. Po konferenci je bilo objavljeno naznanilo, da se bodo pogajanja nadaljevala danes.

Lewis je pred člani Trumanovega odbora izjavil, da bodo operatorji drveli v glavni stan unije in podpisali novo pogodbo, če ne bo vlada izposlovala nadaljnjih injunkcij proti rudarjem.

Naznanilo, da bodo pogajanja obnovljena, je bilo objavljeno, ko so se Lewis in reprezentanti operatorjev sestali s člani Trumanovega odbora.

Charles O'Neill, besednik operatorjev, je predlagal obnovu pogajanj glede sklenitve nove pogodbe. Pretrgana so bila prejšnja teden, ko so operatorji zapustili konferenčno dverano. Izjavili so, da Lewis ni hotel razpravljati o pogojih nove pogodbe. Glavna sporna točka je bilo vprašanje plačevanja pokojnine starim rudarjem. To vprašanje je bilo rešeno večer, ko je federalni sodnik T. Alan Goldsborough odločil, da so rudarji, ki so stari 62 in več let in so delali v premogovnikih 20 in več let, upravičeni do pokojnine sto dolarjev na mesec.

Farmarska stranka podprla Wallacea

Minnesotska demokratska stranka v razcepu

Brainerd, Minn. (FP)—Dne 12. junija sta se vršili konvenciji dveh frakcij demokratske delavske stranke. Ena grupa se je hladno zahvalila predsedniku Trumanu za njegovo brzojavko, a je odklonila obljubo, da ga bo podpirala, dočim se je druga grupa soglasno izrekla za Henrya Wallacea.

Frakcija, ki podpira Wallacea, je preselila konvencijo zborovanja v Minneapolis potem, ko je nasprotna grupa odrekla sedež delegatom, ki podpirajo tretjo stranko. Obe grupi sta si prisvajali pravico, da zastopata demokratsko-farmarsko-delavsko stranko.

Igra z oljem v Palestini

Izraelska vlada obdoližila Anglijo

Lake Success, N. Y. — Predstavniki začasnih izraelske vlade v Palestini so obdoližili Veliko Britanijo, da je uvedla sankcije proti novi židovski državi s tem, da je ustavila obrat oljne tovarne v Haifi ob sredozemskem obrežju. Med tem pa Anglija pridno zalaga z oljem arabske legije kralja Abdullaha.

Židovski predstavniki so izjavili, da je izraelska vlada vložila zadevni protest pri angleški vladi v Londonu. "Anglija je najprej izvozila vse olje iz tovarne v Haifi in ga naložila na angleške ladje, nato pa namenoma ustavila obrat, da prisili židovsko državo na umik. Ne je židovska armada, marveč vsa izraelska ekonomija je odvisna od olja, ki je doslej prihajalo iz Haife," je rekel izraelski predstavnik.

SPORAZUM GLEDE USTANOVITVE VLADE V ZAPADNI NEMČIJI

London, 23. jun. — Vest iz diplomatskih virov pravi, da je bil dosežen sporazum med Ameriko, Veliko Britanijo, Francijo, Holandijo, Belgijo in Luksemburško glede ustanovitve vlade v zapadni Nemčiji, ki je pod okupacijo vojaških sil zapadnih držav.

Pet držav v zapadni Evropi se je združilo v protisovjetskem bloku. Poročilo pravi, da je Amerika zagotovila podporo temu bloku. Obrambni ministri zapadnih evropskih držav bodo sestavili načrte za skupno akcijo proti Rusiji, ako bo izbruhnila vojna. Poročilo pravi, da jim je Amerika obljubila vojaško pomoč.

Načrti predvidevajo ustanovitev dveh zbornic parlamenta v zapadni Nemčiji do 1. septembra. Parlament bo imel oblast do sprejemanja zakonov. Pozneje se bo njegova oblast raztegnila na vse zadeve notranjega značaja. Okupacijske sile bodo obdržale nadzorstvo zunanje politike, izvoza in uvoza blaga.

Obrambni ministri bodo razpravljali o izenačitvi orožja, gradnji vojaških baz in vzdrževanju obrambne sile. Ti so se sestali na konferenci v Londonu. Vest pravi, da so se odločili za ustanovitev vrhovnega poveljstva okupacijskih sil v zapadni Nemčiji.

Velika Britanija, Francija, Belgija, Holandija in Luksemburška so podpisale ekonomsko politično in vojaško pogodbo v Bruslju 17. marca. Na Londonški konferenci je bil predmet diskusij vojaška in ekonomska kooperacija.

Anthony Eden, zunanji minister v bivši vladi premierja Churchilla, je dejal, da ima protisovjetski blok ameriško podporo. Naglasil je, da je blok zapadnih evropskih držav močnejša sila in da se njegov vpliv že čuti v Evropi.

Domače vesti

Nov grob v Penni

Claridge, Pa. — Po kratki bolezni je 18. jun. umrl stari naseljenec Valentin Rednak, star 81 let, doma iz Slovenjgradca. Stajersko, član društva 7 SNPJ, kakor tudi ABZ in neke druge podporne organizacije (V. R. S. B.). Zapušča štiri sinove in dve hčeri, vsi poročeni. Žena mu je umrla pred več leti.

Nov grob na zapadu

Roslyn, Wash. — Dne 20. maja je umrl Mike Pleše, član društva 75 SNPJ, star 82 let, doma iz Delnice, Goraki Kotar, v Ameriki 40 let. Prišel je v Chisholm, Minn., delal v Butte, Mont., Mulanu, Idaho in se končno ustanovil v Roslynu. Tukaj zapušča brata Steva, kateremu društvo izreka sožalje.

Iz Clevelanda

Cleveland. — Po dolgi bolezni je umrla Helen Cotman, stara 88 let, doma iz Domžal na Gorenjskem, v Ameriki 40 let. Zapušča dve poročeni hčeri, štiri sinove, od teh enega v Jugoslaviji, 30 vnukov in 25 pravnukov. — V Newburghu je po dolgi bolezni umrla Frances Cvitko, stara 59 let, doma iz Laz pri Krki, Dolenjsko, v Ameriki 44 let, članica SDZ in SZZ. Zapušča štiri hčere, sina, več vnukov, polsestro in več drugih sorodnikov. — V bolnišnici je umrl Matevž Gantar, star 69 let, doma iz Škofje Loke, v Ameriki 41 let, član WOW. Podlegel je poškodbam, katere je dobil 15. jun., ko ga je povozil avto na križišču cest Nottingham in Waterloo v Collinwoodu, kjer je stanoval. Bil je samski in v Ameriki ne zapušča sorodnikov. — V sanatoriju je umrl Kazimir Halatowicz, star 84 let, rodom Poljak in oče Mary Schnellera, žene Paula Schnellera, ravnateljice slovenske hranilnice St. Clair Savings & Loan Co. Poleg hčere zapušča sina v Detroitu. — V Collinwoodu je po dolgi bolezni umrl Frank Urbas, star 63 let, doma iz Bezuljaka, Notranjsko, v Ameriki 35 let, član in soustanovitelj društva Lunder-Adamič št. 28 SNPJ. Prejšnja leta je bil aktiven na dramskem polju kot izbralen igralec, potem pa je vodil grocerijo 13 let. Zapušča ženo, v Californiji poročeno hčer, v Genovi, O., pa brata Jerryja. Njegovo truplo je bilo upepeljeno.—Na univerzi Western Reserve je graduiral Cyril F. Zupan, najmlajši sin Ivana Zupana, bivšega dolgoletnega urednika Glasila KSKJ. Prejel je red Bachelor of Science in bil v zadnji vojni tri leta. — Na Western Reserve Academy v Hudsonu, O., pa je graduiral John Bukovnik ml., sin znanega fotografa Johna Bukovnika iz Collinwooda. Iztip je napravil študijo v jeseni bo nadaljeval študije v Amherst Collegeu. — Poročila sta se Walter E. Mihelič in Viola E. Lindberg, v Brooklynu, N. Y., pa bivša Clevelandčana Mary Rezek in Charles J. Liebler, ki sta prišla v Cleveland na obisk k sorodnikom in prijateljem.

Truman naznanil izmenjavo misij

Washington, D. C., 23. jun. — Predsednik Truman je naznanil izmenjavo diplomatskih misij med Ameriko in židovsko državo Izrael v Palestini. Za načelnika ameriške misije pri vladi židovske države je bil imenovan Grover McDonald iz New Yorka, za posebnega reprezentanta pa Eliahu Epstein.

sepu Ballu. Poleg tega se je izrekla za ponovno izvolitev kongresnika Johna A. Blatnika. Konvečni predsednik na zborovanju levčarske grupe farmarsko-delavske stranke je bil bivši minnesotski guverner Elmer Benson, načelnik tretje stranke. Delegacija te konvencije je indorsirala Wallacea za predsednika Združenih držav in senatorja Glena H. Taylorja za podpredsednika.

Pričakuje se, da se bo veljavnost konvencij odločila na sodišču. Vprašanje namreč je, katere skupina je legalno predstavljala demokratsko-farmarsko-delavsko stranko, desničarska v Brainerdu, ki je izobčila "rebelne" delegate, ali levčarska, ki je zborovala v Minneapolisu.

Anglija drži nemške vojne ujetnike

London, 23. jun. — Anglija še vedno drži nemške vojne ujetnike, ki so bili poslani tja iz Amerike in Kanade. Ujetniki delajo na kmetijah in v tovarnah. Ujetniki bivajo v posebnih taboriščih, katere stražijo britske vojaške čete. Vlada premierja Attleeja je pred nekaj tedni naznanila, da je več tisoč ujetnikov poslala v Nemčijo.

Prebivalci Hirošime bodo molili za mir

Hirošima, Japonska, 23. jun. — Prebivalci tega mesta bodo molili za mir na 6. avgusta, ob tretji obletnici vrženja atomske bombe na Hirošimo. Bombo so vrgli ameriški letalci; ubila je 78.150 Japoncev in razdejala skoraj vse mesto.

Rusija vetirala ameriški načrt

Vprašanje kontrole atomske energije pred skupščino

Lake Success, N. Y., 23. jun. — Rusija je vetirala ameriški načrt in s tem blokirala odobritev formule glede mednarodne kontrole atomske energije.

Dejansko je ameriški načrt mrtva stvar že dve leti, ker se Sovjetska unija ni hotela pridružiti večini, ki je načrt podpirala. Rusko vetiranje načrta se ne smatra za smrtni udarec. Načrt je vetiral ruski delegat Andrej A. Gromiko na seji varnostnega sveta Združenih narodov. Dveletna prizadevanja, da se sprejme zadovoljiva formula za kontrolo atomske energije, so se izjalovila. Zastoj bo morda zlomljen na zasedanju generalne skupščine Združenih narodov v Parizu prihodnje jesen. Zasedanja se bodo udeležili reprezentanti 58 držav, ki tvorijo organizacijo Združenih narodov.

Kajšekovi vojaki izvršili zločin

Mučili in ubili so štiri dečke

Hong Kong, Kitajska. — (A. L. N.) — Štirje tukajšnji šolarji so postali najnovejše žrtve vlade diktatorja Čiang Kajšeka, ki ga podpira ameriška vlada. Vsi štirje so bili pod 15. letom. Ustreljeni so bili valed pataloškega strahu pred komunisti, ki delajo toliko skrbi Kajšekovi diktaturi.

Omenjeni štirje dečki so se odpravili na piknik iz Hong Konga, ki je britska kolonija, v bližino vas Šanšun. Tam jih je dal Kajšekov častnik ustreliti brez vsakega zaslišanja. Zločin je odkril neki voznik tri dni pozneje. Trije lokalni listi so poslali poročevalce v Šumčun, da doženejo vzroke o zločinu. Izvedeli so, da so bili dečki ustreljeni zato, ker so vajakom povedali, da so člani organizacije Tung Kwun, kar v kitajščini pomeni Boy Scouts. Vojaki so mislili, da so dečki rekli Hung Kwun, kar pomeni rdečo armado, nakar so jih aretirali.

Solski ravnatelj je izpričal, da so dečki redno pahalili šolo in da niso bili komunistični gerilci. Ko so prišli sorodniki dečkov, da vidijo njih trupla, so videli, da so vojaki dečke grozno mučili, jim stekli prste s kladivom, na njihova prsa pa vtisnili

SOVJETSKA VOJAŠKA VLADA NAZNANILA DENARNE REFORME

Berlin, 23. jun. — Sovjetska vojaška vlada je sinoči naznanila denarne reforme v vzhodni Nemčiji in Berlinu, ki bodo stopile v veljavo 24. junija. Naznanilo ne omenja razgovorov med njo in reprezentanti Amerike, Velike Britanije in Francije glede sklenitve kompromisa o denarstvu v Berlinu.

Naznanilo vsebuje pismo, katero je maršal Vasilij Sokolovski, ruski poveljnik v Nemčiji, naslovil generalu Brianu Robertsonu, britskemu poveljniku. Robertson je izrazil upanje, da denarna reforma ne bo naletela na ovire v britskem predelu Berlina. Berlin je pod vladjo štirih velesil — Rusije, Amerike, Velike Britanije in Francije.

Zapadne sile so uveljavile denarne reforme v svojih okupacijskih conah v zapadni Nemčiji zadnjo nedeljo. Izdale so nove nemške marke in odredile izmenjavo s starimi markami. Maršal Sokolovski je dejal, da

Strategija voditeljev demokratske stranke

Truman naj pretrga diplomatske odnose s Sovjetsko unijo

Washington, D. C., 23. jun. — Politični strategji v vodstvu demokratske stranke priporočajo predsedniku Trumanu, naj pretrga diplomatske odnose s Sovjetsko unijo v zadnjih tednih volilne kampanje, da bodo demokrati ostali na krmlju. O tem je bila razprava na konferenci med Trumanom in voditelji stranke v Beli hiši.

Predsednik naj bi izbral kakšno sovjetsko akcijo kot pretezo za prelom odnošajev, potem pa apeliral na ameriške volilce za podporo, ki naj bi demonstrirala, da ljudstvo odobrava protisovjetsko politiko. Besedniki demokratske stranke bi lahko poudarjali, da bi bilo zavrnjenje Trumanu po prelomu odnošajev s Sovjetsko unijo tudi zavrnjenje njegove protikomunistične doktrine.

Kolikar je znano, ni Truman sprejel in ne zavrgel strategije voditeljev demokratske stranke. On je uverjen, da bo dobil nominacijo na konvenciji svoje stranke in da bo zmagal pri volitvah v novembru.

Pomanjkanje premoga v Avstraliji

Sydney, Avstralija, 23. jun. — Vlada je prepovedala porabo premoga za produkcijo električne sile, ker se zaloge naglo črpajo. Pomanjkanje premoga je posledica stavke rudarjev na poljih v South Walesu.

vroče železo, da bodo "priznali krivdo". Časopise kuomintanga, Kajšekove fašistične stranke, je aktualo zatajiti zločin z izgovorom, češ da so dečki hoteli iti h "komunistični enoti". Osebnosti zastopnik diktatorja Kajšeka pa je uradno naznanil, da so bili umorjeni dečki "banditi, ki so eno leto služili v komunistični armadi."

Kitajsko prebivalstvo v Hong Kongu se je zelo razburilo vsled tega zločina. Sklicalo je protestne shode in sprejelo protestne resolucije ter jih poslalo oblastem kuomintanga, odgovorja pa ni dobilo.

Vaščani, ki živijo v bližini pozorišča zločina, so žalostno zmevali z glavami ter grenko dejali: "Živeli smo pod Kajšekom in pod Japonci. Kajšek je mnogo slabši."

Izredno zasedanje avstrijske zbornice

Dunaj, 23. jun. — Državna zbornica se bo kmalu sestala na izrednem zasedanju in razpravljala o ruski aretaciji policijskega inšpektorja Antona Mareka. Ruska agencija Tass poroča, da je bil Marek aretiran na obtožbo špionaže proti Sovjetski uniji.

Obravnava proti japonskim častnikom

Jokohama, Japonska, 23. jun. — Pred ameriškim vojaškim sodiščem se je pričela obravnava proti petim japonskim mornaričnim častnikom. Obtožnica jim očita, da so mučili in umorili tri ameriške letalce, ki so bili ujeti na Novi Gvineji v vojnem času.

Nadaljnje britske čete se vrnele domov

London, 23. jun. — Nadaljnje britske čete so se vrnele domov iz Palestine. Obrambni minister A. V. Alexander je izjavil v parlamentu, da bo evakuacija britskih čet iz Palestine dovršena do 31. julija.

Grška armada obkolila gerilce

Kralj Paul bo obiskal fronto

Atene, Grčija, 23. jun. — Grška monarhistična armada je obkolila gerilsko silo okrog 7.000 mož v okolici gorovja Grammos, pravi naznanilo. Zaprta jim je pot za umik v Albanijo.

Tri nadaljnje divizije armade so bile zagnane v ofenzivo proti gerilecem. Poveljniki gerilskih sil e general Markos Vafiades. Poveljstvo armade poroča, da so rje gerilski bataljoni odločili orožje in se podali pri vasi Miliji med Greveno in Metsovom. Vojaški svetovci poveljnikov grške armade so ameriški častniki.

Ljute bitke divjajo med enotami armade in gerilci v pokrajini Kastanohoriji. Poročilo, objavljeno v Atenah, pravi, da bo kralj Paul ta teden obiskal fronto.

Angleški kralj se odpovedal naslovu

London, 23. jun. — Kralj Jurij se je odpovedal naslovu "cesarja Indije" s proklamacijo, ki je bila objavljena v Londonški Gazeti. Ta korak je bil napovedan, ko se je Indija odcepila od britskega imperija. Naslov je bil zadnja zveza med imperijem in Indijo.

PROSVETA

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Harvesting on Edinburg drive (from Chicago) in Canada \$2.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co. \$2.50 za celo leto, \$4.75 za pol leta; za inokomstvo \$11.00. Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Cook County \$2.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cene oglašev po dogovoru. Rokopisi dopisov in neopredeljenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (zričice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštne nalepke.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857 - 59 So. Lawdale Ave., Chicago 23, Illinois

Jugoslovanski mornarji postali junaki

Zadnji teden se je v New Yorku pripetil incident, ki more le škodovati ugledu in dobremu imenu Amerike. Vsak Američan, ki ljubi svojo deželo, bi lahko povedal glavo z boleščjo v sru.

V mislih imamo "incident" z jugoslovanskim parnikom "Radnik", ki je prve dni junija pripeljal 4.500 ton kromove rude v Ameriko in jo iztovoril v Philadelphiji, potem pa je odplul v newyorško pristanišče, da tam naloži okrog 800 ton blaga za Jugoslavijo in pobere okrog 85 potnikov—ameriških Jugoslovancev, med njimi nekaj Slovencev, ki so se vrnili v stari kraj. Zastiral se je v pristanišču v Brooklynu, kjer je vgnezena irska in italijanska klerikalna reakcija.

To ni bil prvi obisk "Radnika" v New Yorku, toda pri njegovih prejšnjih obiskih ni prišlo do nikakega incidenta. Pomolski delavci, organizirani bodisi v strokovni uniji CIO ali ADF, so razložili in naložili tovor, kakor na Vsako drugo ladjo, im "Radnik" je zopet odplul po svoji poti v Kanado, od tam pa preko širokega Atlantika in Sredozemskega morja na sinji Jadran, kjer je izločil svoj tovor. Zadnji teden pa je bilo drugače.

Na "Radniku", kakor tudi na njegovo sestro "Partizanko", ki sta kombinacija tovarniškega in potnega parnika, so v novi Jugoslaviji zelo ponosni, zlasti pa jugoslovanski mornarji—bolj kakor pa na primer Angleži na svoji ogromni in ultra-moderni veleparniku "Queen Marie". Cenijo jih bolj ko zlato. Razlog je v tem, ker sta oba parnika za mlado Jugoslavijo danes življenskega pomena kot matični ladji nove jugoslovanske trgovske mornarice. Sicer sta oba parnika prevozila že nešteto tisoč morskih milj predno ju je kupila Titova vlada od zapadnih kapitalističnih držav. Na drugi strani je ta ponos na "Radnika" in "Partizanko" znak mladosti—lastnost revnih ljudi, ki po velikem trpljenju in po veliki revoluciji pridejo do velikega in zanje novega bogastva. V tem primeru igra veliko vlogo tudi nov ponos, s katerim gledajo novi ljudje v Jugoslaviji, kakor tudi v vsej vzhodni Evropi, na svojo skupno lastnino—koncept, ki je kapitalističnemu svetu povsem tuj.

Medtem, ko se metropolitanski New York za bornega "Radnika" pri njegovih prejšnjih obiskih ni zmenil, je ta parnik zadnji teden postal prava senca. V senca je postal zato, ker se je skupina okrog 65 brooklynskih pomolskih delavcev uprla naložiti čakačji tovor na "Radnik" in mu napovedala "vojno". To je storila radi tega, ker je na "Radniku" videla par "grešnih" in "subversivnih" slik, namreč Tita in Stalina, ki sta postala strah in trepet mednarodni reakciji in pa otrokom, ki radi vidijo strahove. Nekateri brooklynski pomolski delavci iz prizadete skupine so rekli, da so na "Radniku" videli tudi polno srpov in kladiv; sovjetski simbol povezanosti kmeta in delavca, v zapadnem "križanskem" svetu pa simbol vsega "alega" in "hudega". Ampak to je moral biti le privid, kajti newyorški reporterji, ki so bili poslani na parnik, da ga preiščejo, če morda ni na njem tudi kakšna atomska bomba, so po svoji natančni preiskavi poročali, da niso na "Radniku" videli nobenih srpov ali kladiv, ne na slikah ne v obliki orodja. Videli pa so Titovo in Stalinovo sliko, napravljeni v oljnatih barvah.

Čudo prečudno, tiste slike so videli tudi pomolski delavci v Philadelphiji, toda očividno nanje niso napravile nobenega vtisa, niti ne pognale v njih kosti boljševiskega strahu. Morda zato ne, ker jim je bilo znano, da je "Radnik" pripeljal iz Jugoslavije dragoceno kromovo rudo, katero Amerika zelo potrebuje, Jugoslavija jo pa rada proda. Možno je tudi, da so filadelfijski pomolski delavci tudi iz drugačne krvi nego njihovi tovarši v Brooklynu. Toda o tem dvomimo. Pomolski, kakor vsi drugi delavci so si vsaj pod kožo podobni: nekateri so razumni in delavsko zavedni ali celo radikalni, drugi so po mišljenju žive mumije, ki verujejo v strahove in se zaklinjajo na stoli ali celo na tisočprocentni "patriotizem", kakršnega seje Hearstovo in drugo reakcionarno časopisje ter dobro namazana klerikalna propaganda.

Ves drugačen sijaj in pomen pa so te Stalineve in Titove slike dobile v New Yorku, ko je "Radnik" pristal v Brooklynu ob pomolu št. 4 v Bush-Terminalu, kjer je čakalo okrog 800 ton raznega materiala za Jugoslavijo. Ta pošiljka je obstajala večinoma iz raznih zdravniških aparatov, džipov in ambulan, kakor tudi iz moke in darilnih paketov in podobnega blaga. Vse to so nakupili ameriški Jugoslovanci za svoj težko prislužen denar in poklonili kot dar svojim bratom in sestram ter Jugoslovanskemu rdečemu križu za opremo bolnišnic in ambulant. Mogoče je bilo v tem tovoru tudi kaj knjig, znanstvenih in leposlovnih, po katerih vprašuje v starem kraju. Ljudje so tam namreč tudi željni znanja. Sigurno je, da v tej pošiljki ni bilo nobene atomske bombe, sploh niti fičfaja ne. In vendar...

In vendar se je zgodilo, da se je skupina članov treh krajevnih unij Zveze pristaniških delavcev ADF, katero drži v pesteh njen reakcionarni predsednik Joseph Ryan s svojo raketskoro mašino, ki ga je na zadnji konvenciji na njegovo željo izvolila "do smrti" za predsednika—ta skupina je napovedala vojno "Radniku" in kratko in malo odklonila naložiti tovor. Se več! Preprečila je tudi drugim pomolskim delavcem, ki so ga hoteli naložiti. Ta skupina "upornikov" je imela na svoji strani tudi "simpatije" gl. predsednika Ryana, ki je tesno povezan z vatikanskim klerikalnim aparatom, ki vodi križarsko vojno proti "koozmunizmu". Sovjetski Rusiji in vsem njenim "satelitkam", zlasti pa proti Titovi Jugoslaviji.

Stavili bi pet krav za groš, da je bila v ozadju tega incidenta mogočna newyorška klerikalna klika, ki ima svoje gnezdo v Brooklynu. Ta klika ima najplodnejše polje med "rojaki" irske, italijanske in poljske narodnosti, med katerimi ima Vatikan največ priručev. Kakor pravi Anna Krasna, prednjačijo tudi imena teh narodnosti med "uporniki"—v resnici nahujskanimi in zastupljenimi pomolskimi delavci. Te revne duše so v resnici pomol-

To in ono iz metropole

Cleveland, O. — Vreme se je tu in v okolici nekoliko uletelo. Danes je 17. junija, torej še nekaj dni in bo tu poletje. Toda spomlad je šla mimo nas, ne da bi imeli kaj gorkih dni. Večinoma smo imeli dež in hladno vreme. Kakor je šla mimo pomlad, tako šlo tudi poletje in zopet bo nastopila jesen, zanjo pa dolga zima.

In ta grozna draginja! Kam jadrmo? Ali ni to prava zara ta proti delovnemu ljudstvu? Življenjske potrebe so neznosno drage, posebno pa meso in druge jestvine. In cene rapidno plezajo navzgor z vsakim novim dnevom! Kako se naj življa delavska družina, ki ima tri, štiri ali pet otrok? Nemogoče je gospodarju preživljati vso družino, čeravno dela vsak dan in zasluži prilično dobro. Če pa zadene tako družino bolezen ali kakšna druga nesreča, potem je res hudo udarjena. Kaj pa če je oče velike družine odslovljen z dela?

Še hujši problem pa je s stanovanjem. Stanovanjake razmere se niso nič izboljšale, ampak poslabšale. Zadnje čase so pričeli tudi v večji meri metati družine na cesto. Pred nekaj dnevi sem videl na lastne oči štiri ali pet takih primerov. Prišli so trije ali štirje močni in grdogledi možje postavili k najemniku in povedali, da mu bodo znošili pohištvo na ulico, če se ne izselijo iz stanovanja. Tak je pač sodnijski ukaz, ki ga podmolijo najemniku pod nos. In kaj naj stori najemnik? Če se bi upiral, bi ga še pretepli in odpeljali v zapor. Zopet drugi slučajji so, da družina, ki je kupila hišo, se ne more vnjo vseliti, ker prejšnji lastnik ne more najti stanovanja. Torej drug drugega podijo iz stanovanj. In bivši vojaki niso izveti. Tje je približno 20 odstotkov. Vprašanje je, ali je to tista demokracija, katero tako opevajo? Ni čuda, če se tudi v tej deželi širi komunizem, čeravno ga skušajo ustaviti na vse načine.

Agitacija za novo stranko in njenega predsedniškega kandidata Henryja Wallacea gre dobro naprej. V tem pogledu smo uspešni tudi v Clevelandu in okolici. Naši ljudje so pridno na delu za tretjo stranko tudi v okoliških mestih, kot Barbertonu, Akronu, Cantonu, Kenmoru itd. Tudi delavci drugih narodnosti so pridno na delu. Posebno pa se odlikujejo Slovenke, Hrvatice in Srbinke.

Kakor je bilo že poročano, je ohijski državni tajnik Hummel zavrgel peticije nove stranke z namenom, da ne bi prišla na glasovnico Wallace in Taylor pri glavnih volitvah v jeseni. Za razlog je navedel, da je progresivna stranka prevarniška, toda navedel ni nobenih pravih dokazov za to obdolžitev. Takoj ko je vodstvo nove stranke zvedelo za ta krivičen odlok, je vložilo tožbo proti temu odluku, in sicer na vrhovnem sodišču države Ohio. Do danes še ne vem, pri čem smo. Res, lepe državne tajnike in uradnike imamo v naši državi! In te ljudi so izvolili delavci!

Upanje je, da bo zmagala pravica. Največja laž je, da je nova stranka prevratniška. Kaj pa starštranki, demokratska in republikanska?

Razne bolezni so tudi težak problem. Ko posečam naše narodnike, in to dan za dnem, naletim na mnoge bolnike in bolnice, ki trpijo za različnimi boleznimi, čestokrat za čudnimi in novimi, ki so celo zdravnikom nepoznane. Večina teh bolezni, pravijo zdravniki, izvira vled prenapornega dela, slabe hrane,

vanja vredne, obsojanja pa oni, ki so jih nahujskali in s tem incidentom oblatili ime Amerike.

Ako bi New York ne bil tak velikanski konglomerat, Babilon vseh Babilonov, okužen po bearstovski in vatikanski Sodomi in Gomori, bi se sramoval tega dejanja. Kot junaki niso izšli iz tega žalostnega incidenta prizdeti pomolski delavci, niti njih zastupniki, marveč ponosni jugoslovanski mornarji, ki so z golimi rokami ob prepevanju svojih narodnih in partizanskih pesmi v rekordnem času naložili tovor na svoj ljubljani "Radnik" in ga odpeljali proti svoji domovini. S tem činom so si zaslužili spoštovanje vseh poštenih ljudi, kakor je razvidno tudi iz poročila Anne Krasne v G. N., ki ga prinašamo na drugem mestu.

Glasovi iz naših naselbin

Znan! kongresnik Fred A. Hartley, ki se je "proglasil" z snanim protidelavskim zakopom, je preveč "zaspojen" in nima časa za razgovore z unijskimi delavci. Na sliki ga vidite, ko gleda na uro, češ, da se mu muči, ko mu stavlja vprašanja unijski zastopniki. Devolj pa je imel časa za govor, ki ga je imel pred Trgovsko zbornico v New Orleansu, kjer je udrihal po delavstvu.

slabega zraka in slabe vode, pa tudi vsled prekomernega uživanja alkoholičnih pijač. Tu in tam pa je kriv bolezn tudi kakšen mazaški zdravnik, ker misli le na dolarje, ne pa na stanje bolnika.

Sedaj pa se malo pomudimo pri pisanju A. D. Ta lažnjivi "svetovni" časopis dobim v roke tu in tam v čitalnici ali kje druge. V par besedah ne morem povedati, kaj vse piše, oziroma kako nesramno laže, obrekuje in šuje, straši svoje navčne baeke s komunizmom, hvali begunce in belogardiste. O zadnjih piše, da so se borili za slovenski narod in za edino zveličavno katoliško vero. Bingo! Na drugi strani pa trdi, da so partizani tisti, ki so se borili proti slovenskemu narodu. Človek kar ne more verjeti, da se najde tak zmešanec in zlobenec, ki tako nesramno obrekuje naše slovanske brate in slovanske rojake.

Dragi čitatelji, kadar ponovno dobim kak tak časopis v roke, ga bom dobro preštudirjal in to godljivo prepal, da bo čisto čitalni tudi čitatelji Prosvete, tako da boste vsaj delno videli, kako in kaj piše ta katoliški svetovni časopis.

Vsi prav dobro veste, da sam sveti mož, Kristusov namestnik Franc Gabrovšek toži naše napredne časopise: Prosveto, Proletarca in Enakopravnost. To pa za lepo vsotico—samo za borih \$1.200.000! Ko dobi to grmado "copakov" bo lahko ustanovil zadružno banko ali posojilnico, katere naj bi bil dober predsednik dični Tone Grdina, Gabrovšek tajnik, blagajnik in še ravnatelj povrh, tajniki podružnic pa najbolj zanesljivi župniki in kaplani ter tudi kakšen prevzišeni kanonik. Mi, delavska parna, bomo pa notri nosili slavne ameriške "copake". Ampak nobenega protesta ali tožbe, če bi šlo kaj narobe, samo da bi šlo gospodarstvo po pravi poti. Vse bo Bogec poplačal. Ha-ha!

Kakor slišimo iz zanesljivih virov, Kristusovim namestnikom nič kaj ne ugaja, ker naši ljudje prispevajo v sklad za obrambo našega tiska. Baje je nekdo sugeriral, da bi bilo dobro, da bi nas vse, ki podpiramo in pobiramo prispevke za ta fond, škof ali pa papagej zamolil, če pa to ne bi pomagalo, naj bi nas pa še preklel. Ne vem, če bo kaj kruha iz te moke... Toda delo za naš svobodni tisk dobro napreduje, za kar najlepša hvala društvom SNPJ, ABZ, SDZ itd. Prav tako lepa hvala v imenu odbora vsem drugim organizacijam in narodnim domovom, kakor tudi nabiralcem, ki neustrašeno obiskujejo naše ljudi in žanjejo uspeh. Končno

lepa hvala tudi posameznim rojakom in rojakinjam, ki tako požrtovovalno darujejo za ta namen, akoravno je marsikdo sam v potrebi. Čeravno nas zamoli ali pa prekoline sam sveti oče, mi smo vseeno veseli uspeha.

Kot član nadzornega odbora Odbora za svobodo tiska naznanjam, da smo pred časom pregledali blagajniške knjige, katere smo našli v najlepšem redu. Tedaj je znašala skupna vsota \$16.000, toda od tistega časa je prejel blagajnik John Pollock še nadaljnih \$4000, tako da je sedaj v tem skladu približno \$20.000, prispevki pa še vedno prihajajo. Le tako naprej, društva, posamezniki in organizacije! Pri tem pa bi opozorili zastopnike nekega lista, da bi tudi oni pričeli kaj več nabirati in tudi kaj zapisali v obrambo svojega časopisa, ki ga zastopajo. Ali se bojite zamere? Zakaj pa se jaz ne bojim takih zamere, prav tako se jih ne boje drugi.

Zaključujem in pozdravljam vse pravoverne rojake in rojakinje!

Anton Jankovich.

S pota v Jugoslavijo

Brooklyn (na krovu Radnika), 17. jun. — Po dolgem čakanju sem končno dobil dovoljenje za odhod v Jugoslavijo, kakor je čitateljem znano, in tako sem se 14. junija poslovil od naše ameriške slovenske metropole, kjer sem preživel mnogo let—polovico svojega življenja! Dasiravno sem doživel tudi kakšno grelo uro v Clevelandu, pa vseno čutiš, da zapuščas za seboj del samega sebe, obenem pa se spominjaš le dobrih stvari, na slabe pa pozabiš. In moram reči, da bodo moji spomini na Cleveland zvezani z marsičem lepim, v trajnem spominu pa mi bo ostal poslovljni večer, ki so ga mi priredili vrli clevelandski društveniki.

Na Terminal Tower-postajo me je zapeljal sin John v spremstvu njegove žene Jennie in sinčka Johnyja. Tam pa so me že čakali najstarejši sin Joe, njegova žena Mary, njuna hčerka Josie in njen sinček Frankie. Torej Medveški štirih generacij! Vlak sem zasedel ob 11.15 dopoldne in se odpeljal v Chicago. Tam me je že čakal sin Milan in me odpeljal na njegov dom, kjer so bili zbrani Milanova žena Ann, njuni hčerki Milena in Mira ter moj stari prijatelj John Turk.

Drugi dan dopoldne sem obiskal glavni stan SNPJ, kjer sem se poslovil z mojimi stari prijatelji in ekskutivnimi odborniki. Dolgo smo skupaj orali in tu in tam se tudi malo spoprijeli, toda ljudje, ki skupaj delujejo za dobro stvar, vsak najmanjši nesporazum sproti poravnajo. Isto dopoldne sem se tudi ustavil pri znanemu Paulu Bergerju, ki se je pred tedni vrnil z enoletnega obiska iz stare domovine. Popoldne sem se tudi ustavil v Slovenskem delavskem centru, kjer sta bila moja stara prijatelja Frank Zaitz, urednik Proletarca, in Jakob Zupan, gl. odbornik SNPJ in supervizor na gl. čikaški pošti.

Ni bilo dosti časa za razgovo-

"Radnik" odplul z vsem tovorom

Moštvo posadke, potniki, moški in ženske in newyorški Jugoslovanci pomagali spraviti blago na krov. — Delo je bilo završeno ob dveh zjutraj danes, nakar se je posadka nekoliko odpočila in ob šestih je parnik odplul proti Montrealu.

Poroča Anna Krasna

New York, N. Y., 18. junija. — Jugoslovanski tovarni potniški parnik "Radnik", ki je letos prvič priplul v Zjed. države pred dobrim tednom in v newyorške vode (Pier 4, Bush Terminal, 44th St., Brooklyn) pa v ponedeljek, 14. junija, je naenkrat in docela nepričakovano postal predmet skoro senzacijskih vest, ko je skupina 65 pristaniških delavcev v tork zjutraj najprej pričela tovoriti na ladjo relifno blago, potem pa enostavno izjavila, da z delom ne bo nadaljevala zato, ker so v notranjosti v več prostorih razobešene slike maršala Tita in Stalina ter znaki srpa in kladiva.

Lokalni veliki dnevnik so zagrabili ta "scoop" in ga servirali Newyorčanom kakor veliko dogodivščino—založaj pa se je kmalu zataknil v grlu radi prevelike gorečnosti, s katero je bil potisnjen v javni požiralnik vesti.

Podrobnosti o dogodku so predvsem objasnile naslednje:

re in treba je bilo iti na vlak. Poslovil sem se z mojimi in ob pol štirih je vlak potegnil proti New Yorku, kamor sem dospel 16. junija zjutraj. Takoj sem najel avtotaksi, ki me je odpeljal v tiskarno Glas naroda, kjer je bila zbrana skupina drugih slovenskih potnikov in August Kolander, ki je nam vsem vse potrebno preskrbel in izredno skrbno vse uredil, za kar mu izrekam najlepšo hvalo!

Odpeljali smo se na pomol, kjer je vsidrana jugoslovanska ladja "Radnik", ne katerega smo se vkrcali takoj po prihodu. Toda prišla je prva neprilika. Pomolski nakladalci so zastavali, in se uprli nalogati blago na jugoslovansko ladjo. Po večernem pogajanju so pričeli nakladati prtljago Radnikovi mornarji sami in pomagali so tudi potniki. Ker je bilo veliko prtljage in drugega tovara, je trajalo delo pozno v noč. Danes pa so dosegli nadaljnji sporazum in so pričeli nakladati tudi moko, katero nakladajo še sedaj, ko pišem te vrstice.

Na pomolu so štrajkačji delavci in piketi. Taka je zavednost ameriškega delavstva! Radnik bo odplul najbrže jutri, morda že danes zvečer. (To poročilo je Medvešek pisal 17. junija, Radnik pa je izplul iz newyorške luke 18. junija zjutraj.—Ured.)

Naj omenim, da je med potniki tudi poznani slovenski žurnalst in jezikoslovec Zvonko Novak. On bo opisal vse dogodke tega potovanja za Prosveto in Enakopravnost. V stari domovini bo izdal angleško-slovenski slovar, pozneje pa tudi slovensko-angleškega.

Na koncu še pristavljam, da nisem več mlad, v avgustu bom izpolnil 70 let, toda prvič sem videl veliko in ponosno jugoslovansko ladjo. Bodite pozdravljeni, ob priliki pa se zopet oglašim!

Ludvik Medvešek.

Kartna zabava Progresivnih Slovencev v Sheboyganu

Sheboygan, Wis. — Na zadnji seji krožka št. 12 Progresivnih Slovencev smo zopet razmislili, kako bi ojačile našo blagajno, potem pa smo sklenili, da priredimo kartno zabavo in prodajo domačega peciva.

Prireditve se bo vršila 27. junija v Pludernikovi dvorani. Vse članice P. S. prav prijazno vabimo vse Slovence in druge ljudi na veliko udeležbo. Lahko si boste privoščili domačo potico, krofe in drugo pecivo. Predaja peciva se bo pričela ob pol dveh, kartna zabava pa ob pol treh. Pripravi imamo lepa darila. Na svidenje v velikem številu.

Marija Perme.

Blago, ki je čakalo odpremitve z "Radnikom", je bilo relifno blago vključujoče par ambulanc, džipe, nekaj tovarnih avtov, X-ray aparate, bolniške postelje, razno opremo za kirurške sobe, kirurško aparaturo in zdravila ter različne podobne potrebitne, kakor tudi moko in druga živila ter raznolične pakete namenjene sorodnikom, svojem in drugim posameznikom v Jugoslaviji, ki imajo tukaj v Ameriki koga, da jim pomaga s paketi dokler se položaj tamkaj ne izboljša. Vsega blaga je bilo okrog 450 ton — nekateri listi so poročali, da je imela ladja naložiti 800 ton tovara.

Alli je bilo 450 ali 600 ton tovara, ni ravno važno, važno pa je dejstvo, da je "Radnik" pripeljal v Zjed. država 4.500 ton polizdelka kromove rude in pristaniški delavci iste unije, ki so se uprli, ko je bilo treba naložiti relifno blago, so brez besede odpora raztovorili dragoceno rudo z ladje in jih niso tedaj prav nič motile slike Tita in Stalina, kot tudi ne znaki srpa in kladiva.

Kapitan Tijan, načelnik jugoslovanskega mornariškega urada v New Yorku, je poročevalcem listov dejal, da je bil 4500-tonski tovor kromove rude veliko večje vrednosti za ameriško ljudstvo, nego 450 ton relifnega blaga za ljudstvo Jugoslavije. Toliko so zapisali, mogoče pa je, da jim je kap. Tijan povedal še kaj več. Na primer, da je predstavljal blago nakopčeno na pomolu žulje Amerikancov jugoslovanskega izvora, ki so zbrali denar za nakup zdravstvenih potrebščin in raznih oprem, katere je nabavil Ameriški odbor za pomoč Jugoslaviji, od strani Slovencev pa SANS — dodatno k temu so posamezniki poskrbeli za pakete svojem in sorodnikom ter prijateljem v Jugoslaviji. Vpričo tega je bilo zelo bedasto citiranje pomolskih delavcev, ki so vpili, da mi sami potrebujemo to blago v Ameriki in da ne sme biti poslano za "železno zaveso", ker da ga lahko dobimo nazaj v isti obliki, kot so dobili naši fantje nazaj ameriško staro železo, ki smo ga vozili Japonski.

Preden grem s tem poročilom dalje, naj zabeležim še par podrobnosti: pristaniški delavci, ki so se uprli tvorjenju, spadajo k trem krajevnim unijam International Longshoremen's Assn., ki nosijo številke 327, 338 in 1197. Asociacija pripada k Ameriški delavski federaciji (A. F. L.). Od pristaniških delavcev, ki so bili citirani ali omenjeni, so zabeleženi v vesteh naslednji: Salvatore Dantone, ki ima v svojem področju najemane nakladalce; Nick Sampise, Victor Addonizio, Mike Martucci, Thomas Gambardelli, Frank Nowrocki, Edward Groth, William Paton, (oskrbnik pomola) in Joseph P. Ryan, predsednik (ILA) unije pristaniških delavcev.

Nekateri listi so podčrtali upor skupine pristaniških delavcev kot vzvišen vzgled ameriške proletarske zavesti, da demokracija potrebuje baš take udarnike, ki navzile dejstvo, da so bili že tri tedne brez zaslužka in se jim je tu nudila prilika zaslužiti "kapitalistično plačo \$14 dnevo", so se herojsko postavili po robu jugoslovanski drznosti, ki si je upala izživati njihova demokratska čustva s slikami Tita in Stalina ter znaki srpa in kladiva. To je bilo več nego so mogli prenesti, so rekli reporterjem in akromno izjavili, da so s svojim postopanjem le izjavili svoje demokratske pravice delavskega razreda.

Ko jim je bilo namignjeno od strani enega od delavcev, da naj bi Jugoslovane vprašali da slike odstranijo ali pa obrnejo k steni, so odločno rekli, da tudi to ne bi pomagalo — oni nočejo

(Daje na 3. strani.)

"Radnik" odplul z vsem tovorom

(Nadaljevanje z 2. strani)

tovorit blaga za Jugoslavijo in če bodo mogli bodo preprečili odpremitve istega. Kar sam naj pride Jože Stalin in naloži blago, če je za njegovo, je rekel eden od delavcev.

Joseph P. Ryan se sicer ni hotel izjaviti odločno, če se strinja s skupino ali ne, vendar je dejal, da jih ne more obsojati radi nečesa, česar bi sam ne hotel vsiliti. Potem je izrazil nado, da bodo ladjo vendarle natovarili.

Nakladanje je šlo naprej brez njih

Ako bi ne bilo nagajanja in zavlačevanja pogajanj z unijo upornikov, nakladanje bi bilo hitro končano. Na pomoč so jim hoteli priti v četrtek zjutraj newyorški jugoslovanski pristaniški delavci od unije št. 781 (ILA), toda to je povzročilo prave kravalje. Eden od nasprotnih delavcev je zavpil nanje, da "bo razbil glavo prvemu, ki si bo upal iti tovoriti ladjo. Skorbi prišlo do pretepa, pa so jugoslovanski delavci opravili z nasprotno skupino besedno. Kot mi je povedal neki Jugoslovane, se je izmenjevalo ostra mnenja v italijanski in ameriški kabinah. Kakšno znajo rabiti pristaniški težaki.

Policija, ki je šla z detektivci vred kakih 150 mož, je bila pripravljena, da poseže v spor, a ji ni bilo treba iti v akcijo. Na ladjo niso pustili nikogar, dokler se ni ozračje malo razčistilo in je večina razboritih pomolcev odšla.

Na samem pomolu so medtem nalagali člani Radnikove posadke blago na ladjo. Pa tudi to ni ugajalo jeznim pomolcem — zahtevali so od oskrbnika Patona, da jim vzame ročne vozčke, na katerih so vozili zabojne in drugo pod žerjave, ki so dvigali tovore na ladjo. Posadka je delala naprej z golimi rokami — prav kakor so z golimi rokami v začetnih dneh osvobodilne borbe branili svojo domovino, ter svoje drage pred italijanskimi fašisti in nemškimi nacisti ter njih domačimi hlapi izdajali. Pomolci so sicer posamehovali njih naporu in med seboj govorili, da jim bo vzelo najmanj en teden preden bodo spravili na ladjo vseh 400 ton blaga. To škodoželjno veselje pa ni dolgo trajalo — ladijski častniki so dali pomolomskim uradnikom vedeti, da v četrtek popoldne, (17. jun.) da bo posadka z nakladanjem gotova preden bo konec dneva in bo mogel "Radnik" odpluti v petek popoldan. Tako so poročali popoldanski listi in sama sem dobila informacije, da je bilo v četrtek proti večeru le še malo blaga na pomolu. (Prvotno je imela ladja odpluti v sredo popoldan.)

Lepa zahvala za jugoslovanske žrtve...

V sredo je proti večeru sem s sama podala na "Radnik" v družbi Zvonka Novaka, ki odhaja v Slovenijo. Govorila sem z nekaterimi člani posadke in s kapitanom Danko Vezicem. V listih sem videla pred tem omembo, da je Toma Babin, predsednik tukajšnjega kluba jugoslovane, pomorščakov izjavil poročevalcem, da je postopanje pristaniških delavcev nevhvaležno gesta napram ljudstvu Jugoslavije. Vprašala sem torej kako se počuti sprito tega posadka. Mlad fant na krovu je odgovoril, da se mu zdi dokaj "lepa zahvala" za vse velike žrtve, ki so jih doprinesli Jugoslavo v borbi na strani zaveznikov. Eden od Slovencev na krovu se ni razburjal, a videti mu je bilo, da ga tako obnašanje Amerikancev napram Jugoslovanom boli. Vsi so namreč že vedeli, da newyorški dnevniki, posebno Hearstovi in slični, z naslodo razpajajo vesti o korajžnem nastopu pomolcev na pomolu št. 4 in se prav nič ne trudijo doznati, koliko je na celi stvari pravega amerikanstva in koliko neke druge napetosti, ki jo posebno v New Yorku prav dobro poznamo in srečujemo vsaki dan.

Na ladji sem opazila število žensk in deklet, ki so se pridno ukale po kuhinji in jedilnicah ter pospravljale mize in pomivala posodo in steklenino. Bile so potnice in med njimi tudi newyorška jugoslovanska dekleta, vse so prijele za delo, da so mogli vsi moški posadke na delo

natovarjanja. Na enem koncu ladje pa so spet druge ženske in moški, stari in mladi, hoteli jemati na krov pakete, prtljago in podobno. Vse je bilo pripravljeno pomagati, da ne bi blago ostalo na pomolu in ladja odplula prazna, kakor je bila želja skupine pomolcev. Pa so jim delali tudi pri tem zapreke — družba, ki operira pomol, se je naenkrat zbal, da bi se kdo pri nakladanju poškodoval in morali so vsi zunanji pomožniki nehati z delom in tudi posadka. Novodošla pomoč od zunaj ni smela začeti z delom, ki je spet stalo do četrtka zjutraj, ko so se pričeli odvijati dogodki, ki so opisani zgoraj.

Radoveden reporter

Po telefonu mi je bila povedana zabavna zgodba za zaželebo. Eden od reporterjev, ki so prišli na ladjo, bi si bil rad neopažen ogledal neki prostor na ladji, pa se je skušal vtriniti notri skozi deloma odprto okno, naenkrat pa ga je pookal eden od stražarjev za suknjic in mu vlijudno dejal, da mu prav rad odpre vrata, naj gre kar lepo z njim. Malo nerodno je bilo reporterju, pa je vseeno šel, bil še lepo sprejet in pogosten ter je potem drugim priznal, da so na "Radniku" prav dobri ljudje — ni jim pa zaupal v kakšnem položaju ga je našel stražar.

Zadnje vesti

Danes zjutraj ob devetih je bilo po radiu poročano, da je posadka "Radnika" spravila na krov vse blago in je parnik že odplul proti Kanadi, kjer bo v Montrealu vkrcal še več potnikov in blaga, nakar bo odplul proti Reki.

Očitvidi, ki so bili sinoči prisotni na ladji dokler ni bilo delo končano, so telefonično in ustmeno poročali sledeče:

Ves popoldan v četrtek in do dveh danes zjutraj je bilo vse živo na pomolu, pri katerem je bil vsidran "Radnik". Moški in ženske od posadke in potniki oboje spola ter naši jugoslovanski ljudje iz New Yorka so delali, kakor mravičje ter pomagali

gali kjer in kakor je kdo mogel, da je bilo spravljeno na ladjo vse do zadnjega komadiča — vključno dve veliki potujoči kliniki (mobile clinics), džipi, truki, oprema za bolnice, moka, paketi, skratka: vse.

Radio poročevalec je rekel, da je bilo nalaganega blaga do blizu tisoč ton; uradniki Dobrovoljnega odbora pa so menili, da je bilo vsaj blaga do blizu 800 ton, dočim je bilo prej poročano o 450 in 600 tonah tovara.

Kot je povedala uradnica zgoraj omenjenega odbora, ji je eden od civilnih čuvajev na pomolu dejal, da je gledal se to poizkuševalno in pridno prizadevanje jugoslovancev na pomolu št. 4 in ne more reči drugega kot, "that people of such a race can never perish!" Torej, ljudje iz naroda kot je jugoslovanski, ne bodo poginili, ker ne klonijo pred nobeno še težjo nalogo.

Čuvaj je posebno občudoval mlado 17 letno dekle od posadke ladje, ki je neustrašljivo do delovalo pri nakladanju. Povedalo so mu, da je bila šla z desetimi leti v partizane — ko je to slisal, je izrekel gorje besede in še z večjo pozornostjo sledil vzajemnemu delu, ki se je vršilo pred njegovimi očmi.

Vse do zadnjega trenutka so pomagali vsi, ženske, moški in celo otroci. Od dveh zjutraj so bili povabljeni vsi na nekoliko prigrizka na ladjo, kapitan se jim v toplih besedah zahvalil za veliko požrtvovanje in dobro voljo. Domači newyorški ljudje so potem s posadko in potniki prepevali, se še nekoliko pogovorili med seboj in nato vzel slovo od ladje in potnikov ter posadke.

Kapitan je odredil par ur odmora za posadko, nato pa je "Radnik" ob šestih zjutraj odplul proti Kanadi. V srečih članov posadke ni bilo sovražstva, je rekla žena, ki je bila prirota na ladji do zadnjega, vedela so, da imamo tukaj kot v drugih deželah in kot v Jugoslaviji sami ljudi, ki sejejo sovražstvo in so nasprotni vsakemu ljudskemu napredku. — Odšli so, kakor so prišli, z dobro voljo in jim kličemo: Srečno pot!

(Glas Naroda)

DAN NEODVISNOSTI

Glas zvona svobode v filadelfijski državni palači, ki je l. 1776 naznanil prvo javno proglašenje in čitanje Izjave neodvisnosti, odmeva skozi vse čase prav do naših dni. In vsako leto ob priliki te objektivne odlože Američani svoje delo ter prisluhnejo temu odmevu in se radujejo. Ali koliko jih je med njimi, ki bi vedeli,

ki je imel nalogo sestaviti izjavo v smislu predložene resolucije — to izjavo danes poznamo Američani kot Izjavo neodvisnosti. Osnutek je spisal Thomas Jefferson in je bil isti predložen kongresu 28. junija. Prvega julija so se pričele debate — glasovanje, ki je bilo izvedeno ta dan, je pokazalo, da je devet držav ozir. kolonij za resolucijo. Pennsylvania je bila proti, enako South Carolina; New York ni glasoval, kolonija Maryland je bila razdeljena. Eden njenih delegatov je bil odsojen — brž so poslali posebnega sla ponj in on je zajahal konja ter se nemudoma podal na pot jezditi 80 milj do Philadelphije. Ves zaprašen in izmučen od onemoglosti je prišel 2. julija v državno palačo. Dospel je ravno v pravem času, da je glasoval — njegov glas je bil za resolucijo, nakar sta spremenili svoje stališče še Pennsylvania in South Carolina — resolucija je dobila 12 glasov, nobenega proti. Teden kasneje, ko so britanske čete zaslele Staten Island v državi New York, je tudi državna konvencija te kolonije odobrila resolucijo in doseženo je bilo popolno soglasje.

Kontinentalni kongres pa ni čakal na New York, da se odloči, pač pa je že 4. jul. formalno sprejel Izjavo neodvisnosti, uradno poznano kot "Soglasna izjava trinajstih zed. držav Amerike." Dne 5. jul. je nemška publikacija v Philadelphiji, "Pennsylvanische Staats-Bote," prinesla prvo vest o tem veličastnem dogodku. Naslednji dan pa je "Saturday Evening Post" prinesel celotno vsebino Izjave. Dne 7. julija je bila izjava objavljena v "Staats-Bote" v nemškem prevodu, dne 8. julija pa je zvon državne palače, zdaj na bil imenovan odbor pet članov,

zvan zvon svobode, klical pred bivalce skupaj, da prisostvujejo predčitanju Izjave neodvisnosti. Kopije Izjave pa so posebni seli ponesli v druga mesta in kraje. — V l. 1776 so ideje, zapodane v Izjavi neodvisnosti, plodno delovale ter vplivale na mišljenje tedanjih Američanov. Filozofija in ideje vlade v smislu te Izjave so v dobi revolucije napolnjevale ljudstvo z neodoljivo željo njihovega urenjenja in temu vzgledu moramo slediti tudi v l. 1948, kajti pravice in svobode, ki so nedelne, je treba vedno braniti.

PUSTITE MALE K MENI

(POVEST NAŠIH DNI)

Miko Kranjec

(Nadaljevanje in konec.)

II. Poglavje o "velikih"

Vatikan, Angliji in na vse Amerikanci predstavljajo tiste, kamor naj bi pustili te "male". Vatikan je tu samo kot podružnica.

Cerkev se je vedno kaj rada postavljala v ganljivo držo, če ni šlo drugače in klical sveto, naj pusti male k njej. Toda ta "pustite" sveni kot prošnja sama, kadar njenim prijateljem slaba prede in ni zanje rešitve. Ko je bilo med vojno treba, če se ne protestirali, pa vsaj posredovati pri njenih najboljših prijateljih proti pobujanju žena, otrok, starcev, sploh ljudi v zaključju, streljanju talcev, masovnem pobujanju nedolžnih ljudi, mučenju, kakršnega dotlej še ni bilo, je cerkev molčala. Ko pa se je začelo njenim zaveznikom slabo goditi, je poslala v svet klic po strpnosti do teh njenih "malih". — Ta "pustite" ima tudi in to celo čisto pomen pretnje. Kadar Vatikan govori z Jugoslavijo, je to bila vedno pretnja. Tembolj ker ne gre za tiste naše samostojnike, ki se pade po dvorščikih in cestah, temveč za odrasle ljudi, neredko tudi duhovnike, ki jih zaradi izdajstva prej ali slej zaneše pred sodišče. In takrat kaj rada pride pretnja: "Pustite male k meni!"

Ne samo to. Gre za ljudstva, za narode, ki se trgajo iz sužnosti k svobodi. Še večer, dokler je italijansko ljudstvo voljno sledilo fašističnim kolovodjem in širilo "rimski imperij", po Afriki, po Balkanu in delalo pohod celo v Rusijo, je Vatikan s obema rokama blagoslovil te italijanske "male", ker je Vatikan lahko nesel za njihovim mečem "blagovest". Ni še deset let tega in ko se danes tudi italijansko ljudstvo bori za svojo samostojnost, svobodo in to samo po navadnih volitvah, Vatikan že izreka nad temi nekot tako pridnimi "malimi" svoje prokletstvo.

Laž je bilo tisto o "apostolu miru", kakor se je Vatikan predstavljal ganljivo svetu. Cerkev je vedno stala na položaju s križem v levici in mečem v desnici. Nič zato, če je včasih ta meč skril pod plašč, ali ga celo preda la svojim prijateljem: zdaj Italijanom, zdaj Nemcem, zdaj obojem, če ga zdaj daje Amerikancem in Angležem. Tisti, ki se ni pokoril in poljubil križa, je dobil z mečem po glavi, ali bi jo vsaj dobil, ako ni bil dovolj močan. — Ta "apostol miru", ki je zavijajoč pobožno očel vedno trdil, da "moje kraljestvo ni od tega sveta", se danes krčevito in z vsem nasiljem bori prav za kraljestvo tega sveta. Pred vojno se je boril proti "ruskemu boljševizmu", po vojni se proti Jugoslaviji, proti vsem demokratičnim državam na vzhodu, zdaj se bori proti italijanskemu ljudstvu po vsej Italiji in v "svetem mestu Rimu" samem, proti ljudstvu v Španiji, proti ljudstvu po vsem svetu, kadar in kjer se zgodi, da si ta ljudstva drznejšo misliti na svobodo.

Pred našim sodiščem se je razkrilo pri zadnjem procesu, kako so ti naši "mali" hrepenele: "Bog, da, da bi skoraj bila vojna!" Ta pobožnost prihaja globoko iz tistega srca, ki je že nad vsem drugim obupalo. To želi Miha Krek, to želi Vatikan in že blagoslovja tanke in mitraljeze proti italijanskemu ljudstvu in atomske bombe, ker "mali" ne morejo k njemu. Kadar Vatikan, Angliji in Amerikanci govorijo o "svobodi", dvatisočletni kulturi, evropski civilizaciji, demokraciji in podobnem, ne zveni to nič drugače, kakor je zvenelo iz ust Hitlerja

bivalce skupaj, da prisostvujejo predčitanju Izjave neodvisnosti. Kopije Izjave pa so posebni seli ponesli v druga mesta in kraje. — V l. 1776 so ideje, zapodane v Izjavi neodvisnosti, plodno delovale ter vplivale na mišljenje tedanjih Američanov. Filozofija in ideje vlade v smislu te Izjave so v dobi revolucije napolnjevale ljudstvo z neodoljivo željo njihovega urenjenja in temu vzgledu moramo slediti tudi v l. 1948, kajti pravice in svobode, ki so nedelne, je treba vedno braniti.

(Common Council)

in Goebelsa. Gre za preprosto stvar: gre za kraljestvo tega sveta. Za to je šlo Hitlerju in Mussoliniju, za to gre Hitlerjevemu dedičem Angležem in Amerikancem in za to gre Vatikanu. "Kraljestvo od onega sveta" je nerentabilno, geografsko predaleč in se ne da eksploatirati.

Včasih so, da bi uklonili narode, "rožljali z orožjem" po svetu. In vodje narodov so se tu in tam res uklonili. Danes "rožljajo" z atomskimi bombami, ki da jih prevažajo po Sredozemskem morju. Gotovo so bili ti apostoli vojne in strahovalci sveta hudo razočarani, ko se ljudstva "onstran železne zaves" niso kar onesvestila in predala. Stara stvar — to rožljajo oroja pa naj ga Vatikan še tako blagoslovja. Tako sta počela Hitler in Mussolini, rožljala in se s pobožnostjo in božjo pomočjo odpravljala na vojno, tako sta si Hitler in Mussolini že zdavnaj prej razdelila svet in že tudi postavljala — slavoloke.

Na svetu je stvar, ki je močnejša od vsakega orožja: ljudstvo. Ko danes tudi italijansko ljudstvo poskuša govoriti, ko se dviga še do večer "sveto mesto Rim" kljub vsem mitraljezom, tankom, ameriškim ladjam, ki gledajo vanj, vse te "apostole miru, čuvarje evropske kulture itd." lahko navdaja skrb, če je atomska bomba tako sredstvo, s katero bodo mogli preplasti svet. Imenovali so se "velike", ki so edini poklicani, da odločajo na svetu: zato križajo, da bi jih vsi slisali, rožljajo z orožjem, da bi preplasil svet, kar na lepem so se odpranili prestavljal mejnike in Trstu in drugod in vsem "malim" pri nas se je odvalil kamen s pravi upanju: tu je čas. "Veliki" so spregovorili, "veliki" odločili.

In vendar, kaka zmot: velika so samo ljudstva, veliki so samo narodi, kadar se odločijo, da si bodo izbojevali svobodo, ali že izbojevanje branili in so voljni za to vse žrtvovati. Zgodovina je dokazala, da ljudstva danes to zmogore mnogo bolj kot kdaj koli v preteklosti. Narodi so pokazali in kažejo vsak dan očitno po vsem svetu, da niso več "mali", ki bi hrepenele "k njim". Še večeraj neboljenji, mali, postajajo danes silni, veliki in nepremagljivi!

"Mali", ki hrepenejo "k njim", so ostali samo še posamezniki, ki tavajo po naši zemlji brez

Češki in slovaški kmetje so dobili zemljo

Praga, 18. maja (Tasa). — 18. maja so češkoslovaški kmetje slavili stoletnico odprave suženjstva in tridesetletnico Češkoslovaške republike. Manifestacij na Vavčavskem trgu se je na ta dan udeležilo 20.000 kmetov. Manifestantom so govorili ministri čisti predsednik Gottwald, poljedelški minister Duriš in drugi.

Ministrski predsednik je v svojem govoru zajel rezultate demokratičnih reform na podeželju in poudaril važne izvedbe ljudskega demokratičnega režima pri realizaciji agrarne reforme in izboljšanju položaja delovnih kmetov. Pred majem 1945 je najboljša zemlja v Češkoslovaški bila last bogatih kmetov in grofov. 631.000 kmetičkih družin je posedovalo 1.714.000 ha zemlje, t. j. povprečno 1—5 ha na zemljo. 14.500 bogatih kmetov in grofov pa je posedovalo 6.743.000 hektarov najboljšje zemlje.

Ko je sovjetska armada osvobodila Češkoslovaško, so revni kmetje in kmetje, ki niso imeli zemlje, kot rezultat zaplenjenosti zemlje, Nemcem in veleposestnikom dobili 1.600.000 ha zemlje. Z zakonom o reviziji agrarne reforme so dobili 867.000 ha zemlje, zakon ki ga je sprejela narodna skupščina 24. marca 1948, pa jim daje še dodatnih 850.000 ha zemlje. Razred zemljanih gospodarstev je bil odpravljen. Delovni kmetje bodo dobili okrog 3.500.000 ha zemlje.

Takini so, je zaključil Gottwald, glavni rezultati demokratičnih reform, ki so bile izvedene na podeželju po osvoboditvi Češkoslovaške, posebno po februarskih dogodkih letošnjega leta.

vsakršnega odmeva, zbirajo podatke, ponarejajo te podatke, zlaščati o razpoloženju ljudi, ker niso ugodni zanje, in vse to spravljajo po raznih kanalih čez mejo. Pri tem jim ne gre več za nikako idejo, temveč samo še za denar. Denar se tam "pri njih" vedno dobi, čeprav ne tako izdaten, da bi si Rehar kar mimogrede kupil vilo. "Pomoč opustošeni Evropi" po Marshallovem planu sicer ni tako ogromna, kakor so kričali, in opustošenja po Evropi ne bo odpravila — to namreč lahko odpravijo samo ljudstva s svojim delom — toda ta pomoč je vendarle tolikšna, da bo pomogla predvsem lakajem "velikih": De Gasperi, Blumu, Schumacherju, Francu, laburistični stranki in Atleeju, dalje tudi Mih, Kreku, Mačku, Mikolajcziku, Nagyju in še mnogim takim. Nekaj malega pa bo z gospodove mize odpadlo tudi še vnaprej za naše "male", ki bodo vršili svojo umazano raboto izdajstva. Vsekakor ne smemo misliti, da se to ne bo vršilo še dalje. Verjetno je samo, da se ti "mali" ne bodo več oklepali doseganega gesla: "Pustite male k meni". To se je namreč slabo obneslo. Treba bo izbrati novo geslo. Saj za ideje tako ne gre.

No, ljudstvo pri nas bo tudi v bodoče pazilo na te "male", da jim pravčasno prepreči vrnitev "k njim". In zares je treba paziti: če ti "mali" vršijo svoje umazano izdajstvo za got denar, mora naš človek stati vedno in povsod budno na straži za velike, neprenehljive stvari.

Avtobusna nesreča pri Kamniku

Ljubljana. — Dne 11. maja ob 12.03 se je dogodila ob nezavarovanem cestnem prelazu železniške proge Ljubljana — Kamnik 441 m pred postajo Kamnik težka nesreča.

V trenutku, ko je redni potniški vlak št. 8416 z 10 minutno zamudo pasiral cestni prelaz, je iz smeri Kamnika privozil nabit poln avtobus in trčil z vlakom. Pri nesreči je bilo 5 mrtvih, 20 težko ranjenih, 17 lahko poškodovanih. V avtobusu je bilo nad 50 potnikov.

Ponesrečenec je prišla hitro na pomoč vojaška posadka, ki je bila v bližini in dva zdravnik, ki sta se peljala v vlak.

Krivda za nesrečo je v veliki meri na železniški upravi, ki kljub temu, da ima za zavarovanje prelazov sredstva v proračunu, ni temu posvečala dovolj pažnje. Zaradi sadošnjaka ob dnu strani železniške proge Ljubljana—Kamnik in levi strani ceste Kamnik—Kranj je nad progo izredno slab pregled in se vlak iz avtobusa lahko opazi komaj 6 m pred prelazom. Še težje pa je opaziti avtobus iz vlaka. Na tem mestu je bilo že več

Na Češkoslovaškem so vai pogoji za prehod v socializem

Praga. — (Tanjug). — Notranji minister Nosek je na zborovanju Ljudske fronte v Brnu poudaril, da so realne delavske mezde danes za 50% višje kot pred vojno. V dveh letih svoje obstoja je dala Gottwaldova vlada 55 milijard kron za dvig življenjske ravni širokih plasti delovnih ljudi. Sedaj so v državi vsi moralni in močni pogoji za izvedbo dveletnega gospodarskega načrta in za izvedbo prvega petletnega načrta, ki se pripravlja. Za višjo življenjsko raven ljudstva se bomo borili z lastnimi silami brez odvisnosti tujega kapitala. Nadalje bomo utrjevali politiko slovaškega sodelovanja, ki je glavna naloga naše zunanje politike. Pod vodstvom predsednika vlade in predsednika komunistične partije Klementa Gottwalda smo odstranili največje zapreke, dosegli številne uspehe in razbili domačo reakcijo. Pod njegovim vodstvom bomo dosegli najvišji cilj, ki smo si ga postavili — socializem. Bliznje svobodne demokratske volitve so pomemben korak na poti v socializem.

Predsednik Centralnega sindikalnega sveta in podpredsednik vlade Antonín Zapotocký je na konferenci sindikalnega tiska poudaril, da je pomirjenje političnega življenja mnogo prispevalo k dvigu proizvodnje. Sedaj ne morejo priti na vodilne položaje ljudje po svojih političnih legitimacijah, ampak je poglavito, kakšne kvalifikacije imajo in koliko so doslej napravili. Socializem more zgraditi samo združen delavski razred, okrog katerega se združujejo vsi drugi sloji ljudstva. Enotna volilna lista prerojene Ljudske fronte je naravna posledica februarske zmage češkoslovaškega ljudstva, ki omogoča uspešen razvoj v socializmu.

Predsednik socialno-demokratske stranke minister za industrijo Zdeněk Fierlinger je na zborovanju v Pragi poudaril, da ustvarjanje združenih socialističnih sil pogoje za uspešno gospodarsko delo in utrjuje pravo demokracijo. Tam, kjer je socialistični tabor enoten, se združujejo okoli njega vsi napredni elementi, med neodličnimi socialisti, zlasti pa med hujšakci "tretje sile", pa iščejo kapitalisti svoje petekolonaše, da bi pripravili novo vojno.

železniških nesreč in je skrajni čas, da se proga zavaruje.

Do nesreče je prišlo zaradi nevidnosti šoferja avtobusa, ki je pasiral nepregledni in nezavarovani prelaz ter ni pazil na morebitni prelaz vlaka, čeprav so bili železniški varnostni znaki v redu in na vidnem mestu.

Ne mečite proč denarja!
ODRABLJENE
MAŠČOBE
so še vedno potrebne!

POSTOJTE IN POMISLITE! Odrabljene maščobe so edini kuhinjski odpadki, ki jih lahko vnovčite... in pri današnjih življenjskih cenah vsak centek prav pride! Zato, nadjajte s hrano in odločite se za odločitev. S tem ne pomagajte sebi, pač pa obenem pomagajte lajšati pomanjkanje maščob in olj, ki je, kot pravi vlada, še vedno zelo občutno.

BHRANILI BOSTE MNOGO VEČ MAŠČOB...

da jo oddate za gotovino... ako se spet poslužite, kakor v času vojne, topljenja mastnih mesnih odpadkov, posnemanja omak, skrbnega postiranja ponev! Še manjšo količino je vredno shraniti, ker potrebna je še vedno slihera kaplja!

ODDAJAJTE ODRABLJENE MAŠČOBE!

American Fat Salvage Committee, Inc.

PRED SONČNIM VZHODOM

NOVELE

ANTON INGOLIČ

(Nadaljevanje)

Naglo je spravil revolver v miznico svoje pisalne mize ter odhitel na balkon prvega nadstropja, kjer je stala naprava za alarm, podobna mlinu za robanje koruske. Nervozno je začel vrteti ročaj. Sirena je žalostno zatulila v noč. Vrtel je vse hitreje, sirena je tulila bolj in bolj preteče. Mesec se je toliko prebil izza oblakov, da je razločil na trgu kamione. Ničesar se ni zganilo. Od daleč se je oglašil tu in tam kak klic. Pivec je izpustil ročaj. Na postaji je sirena še tulila. Napeto je pogledal podse. Vojak na stopnicah se je dvignil, zaklel, se pretegnil in začel hoditi sem in tja. Pivcu se je zdelo, kakor da se mu izmika življenje iz rok. Bombniki so že bobneli nad mestom. Toda ni jih bilo mnogo. Ostali so se gotovo vračali po drugi poti.

Tedaj se je Pivec spomnil na revolver. Naj se v kleti zbudi podčastnik? Naglo je odhitel v klet in napeto prisluškoval pri vratih. Enakomerno smrčanje je prodiralo skozi zaprta vrata. Pivec se je vrnil v vežo. Stopil je na prag vežnih vrat. Bobnenje se je oddaljilo. V mestu je bilo spet tiho, tudi na trgu je bilo mirno, samo vojak se je počasi sprehajal ob kamionih gor in dol. Pivec je napeto opazoval. Da plane k njemu? Nesmisel. Preden bi bil pri njem, bi vojak snel puško in ga ustrelil. Da se mu oprežno približa in ga poči z revolverjem? Neumnost! Še tisti hip bi planili vojaki iz kamionov in ga pobili.

Toda nekaj mora storiti! Še nocoj! Iz stranske ulice se je oglašilo hripavo petje. Pivec je prisluhnil. Nemško je bilo. Posvetilo se mu je. Zakaj bi streljal na trgu? Ali ni bolje, da gre v stransko ulico in ustrelji prvega Nemca? Mesto ni razsvetljeno, ušel bo po stranskih ulicah in se skozi dvorišče vrnil v običinsko hišo. Že čez deset minut bo v pisarni.

Pognal se je v pisarno, vzel torbo z revolverjem in odhitel skozi zadnja vrata na dvorišče, smuknil preko glavne ulice v stransko ter odšel v smer, od koder se je ališalo hripavo petje. Med potjo je odprl torbo, vzel iz nje revolver in si ga potisnil v žep. Ves je drhtel, toda jasno je videl pred seboj svojo pot. Že je bil v ulici, iz katere se je razlegalo kričanje in petje. Še hitreje je stopal. Že je bil nasproti majhnih kavarni. Okna so bila odprta. V sobi je zagledal kakih deset, petnajst nemških vojakov. Večina je sedela za mizo, le nekateri so se opotekali pijani med stoli. Objemali so se, peli in kričali.

Pivec je v hipu pretehtal položaj: stopiti je treba k oknu in izstreliti vse naboje. Dva, tri bo morda ubil, nekaj ranil, potem se vrne na to stran ulice in preskoči plot trgovca Miletiča. Nekaj korakov skozi vrt, odpre vrata in že je v glavni ulici, smuk, na običinskem dvorišču, skok, v svoji pisarni! Takoj potem pokliče pošto in začne z dežurnim vsakdanji pogovor, ob koncu pa ga vpraša kot za šalo, koliko je ura.

Pivec je stopil preko ceste. Tedaj ga je spretelo: ali je revolver sploh nabit? Da, to je treba prej pregledati! si je rekel vročično. Vr-

nil se je na drugo stran ulice. Poiskal je pramen svetlobe iz kavarniškega okna in oprežno potegnil revolver iz žepa. Bil je poln in pripravljen za strel.

Tedaj se je oglašilo od onstran ulice:

"Halt! Wer da?"

Pivcu se je tresla roka, s katero je potisnil revolver v žep. Niti glasu ni mogel spraviti iz sebe.

"Hände hoch!" se je oglašilo z one strani še strožje.

Pivec je vzdignil drhteče roke. Slišal je, kako se je približevala patrulja, videl je, kako je levi vojak snel puško in jo nameril nanj. Še nekaj hipov, pa bo konec, je šlo skozi njegove možgane. Videli so, da ima revolver. Kar tu na ulici ga bodo ubili. Ubili, še preden je mogel kaj storiti. Toda ali ni še čas? Revolver je pripravljen, samo da seže v žep, ga izvleče in sproži. Enega Nemca bo zadel, morda najprej tega, ki se približuje s pripravljeno puško, potem še drugega. Preden bodo prišli ostali, bo že v Miletičevem vrtu.

Toda to so bile le misli, roke se niso niti zganile, kolena so začela klecati.

V tem se je patrulja približala na nekaj korakov.

"Kdo si?" je vprašal v nemščini vojak s puško na gotovo.

"Občinski uradnik," je Pivec zajecjal.

"Pokaži dokumente!"

Pivec je segel v žep. Skozi zmedo misli se mu je zablisnilo: še je čas! Toda roka ni segla v hlačni žep, marveč v notranji žep suknje. Pokazal je legitimacijo in nočno dovoljenje. Vojaka sta prižgala električno svetilko. Tedaj je Pivec videl, da se komaj držita na nogah. Tako sta bila pijana, da sta stežka prebrala glavne podatke.

Še ni prepozno, še ni, je šepetalo Pivcu, toda roke niso bile pokorne slabotnemu glasu.

"A? Tolmač?" se je zasmejal vojak. "Torej naš človek! Gut! Pridi z nama na kozarček vina! Malo sva te preplašila. Nič ne de. To je naša metoda. Pojdi z nama, da splakneš svoj strah! Pridi, kameradi!"

Pivec je moral s njima. Vojaka sta ga predstavila svojim tovarišem. Večinoma se zanj niti zmenili niso, nekateri pa so ga hrupno pozdravili.

"Kaj boš prevajal, ko bomo mi odšli?" ga je nekdo vprašal smeje.

"Ali znaš ruski?" se mu je drugi zasmejal in mu pomežiknil z levim očesom.

"Pij, tolmač, pij! To je edino, kar ti še ostane!"

Pivec je moral piti. Revolver v žepu ga je tiščal.

Ali ni še vedno čas? Samo stopiti je treba k vratom. In potem po vrsti: "bum, bum, bum!" Kot muhe bi pocekali.

"Kaj premišljaš, tolmač? Pij!" je dregnil obenj zavajen možakar. "Premišljuje naj drugi. To ni naša stvar. Mi smo premišljali, ko smo šli proti Moskvi, pa ne premišljamo zdaj, ko gremo proti Dunaju. Pijmo!"

(Dalje prihodnjič.)

S PARTIZANKO

Cene Kranjc (Ladijski dnevnik)

(Nadaljevanje.)

Partizanka pelje v domovino gozdne delavce, ki so v Avstraliji natesali iz najtršega avstralskega lesa milijone železnih pragov in posekali tisoče vlakov lesa za rudnike; pelje v domovino rudarje, ki so nakopali v globokih avstralskih rudnikih gore zlate rude, in rudarje, ki so v Novem Južnem Walesu in v Viktoriji kopali premog, železo, svinčeno, cinkovo in srebrno rudo; v domovino se vračajo pristaniški delavci iz vseh avstralskih pristanišč, delavci z žag in apnenic, strižčaji ovce, sekači sladkornega trsa, ribiči, graditelji avstralskih cest. S Partizanko gredo domov vrtarji in vinogradniki, ki so prodali svoje vrtove in vinograde, lepe hiše in dobre avtomobile.

Vračajo se Jugoslovani iz Avstralije. Naj sami pripovedujejo, kako so živeli in kaj so videli. Partizanka ni last neke ladijske družbe. Partizanka je last vseh delovnih Jugoslovancev, tu di 723 "Avstralecev" to dobro ve. Zato ni vseeno, kakšna je naša ladja. Res ne moremo pustiti morju in vlagi, da bi razjedala njeno jeklo in železo.

Mornar Srečko, ki skrbi za red na palubi, je dobil nove pomočnike. Velik del mladinske brigade se je zbral okrog njega. In Srečko razlaga mladim Jugoslovancem, kako se "pitura". Le ne mazati preveč debelo! Predebla barva se ograde ne prime dobro. Seedi se v kaplje, ki se nabere na spodnjih straneh cevi

plohe, da so bile preplavljene cele pokrajine. Iz rumenega peska je v nekaj dneh po dežju zrasla zelo visoka in gosta trava. Novi doseljenici so kmalu videli, da je avstralska zemlja zelo rodovitna, samo dežja ji primanjkuje.

Kaznjenci so pripeljali s seboj nekaj parov ovac, nekaj parov goveda, nekaj parov konj, pšenice, oves, različna semena za povrtnino. Že v kratkem času se je pokazalo, da ima Avstralija odlično podnebje za ovce, za govedo, za pšenico, za vsa nova semena. Zajci, ki so jih prav tako pripeljali kaznjenci, so se že v enem letu verjetno razmnožili.

Glas, da v Avstraliji vse raste in uspeva, se je zelo hitro raznesel po Angliji. V novo deželo, ki je pokazala velike možnosti za hitro obogatitev, so se začeli seliti tudi civilni izseljenci. Bogatim lordom ni bilo treba skrbeti niti za delovno silo. Dobili so jo zastoj v kazenskih taboriščih. Da bi kaznjenci lažje delali, so jim sneli okove, da bi se bolje počutili, so jim pripeljali tudi žene in otroke. Okrog leta 1851 je živel v Avstraliji že 438.000 Angležev, avstralske črnce so pregnali v notranjost dežele.

Leta 1851 so v Avstraliji odkrili zlate poljane. Bile so tako bogate, da je postalo avstralsko zlato že v nekaj letih konkurenčno vsem zlatim rudnikom na svetu. Zlato je imelo na doseljevanje belega prebivalstva v Avstralijo odločilen vpliv. Leta 1861 je živel v Avstraliji že 1.168.000 belih ljudi.

Leta 1901 so povezali vseh pet avstralskih kolonij (Novi Južni Wales, Sidnej, Viktorija, Melbourn, Queensland s Brisbanom, Južno Avstralijo s Adelaide, Zahodno Avstralijo s Perthom) in otok Tasmanijo v Avstralsko Zvezo. Avstralski Zvezci so dali v skupnosti Britanskega imperija položaj dominiona. Bivše kolonije so ostale v Zvezi samostojne upravne enote s svojimi vladi in svojimi parlamenti. Za sedež zvezne vlade in zveznega parlamenta so začeli leta 1913 zidati Canberro.

Med razgovorom o Avstraliji se je nabrala na krovu Partizanke že kar velika družba. Okrog nas so posedli mornarji, skupina povratnikov se je zbrala ob bližnjih rešilnih čolnih.

Zvonimir je nadaljeval:

"Do prve svetovne vojne je imelo gospodarstvo Avstralije izrazito kmečki značaj. Avstralija je zalagala z volno, mesom, mlekom in pšenico predvsem svojo matično deželo Anglijo. Industrija je bila s kmečko proizvodnjo najtesneje povezana: mlinci so mlieli pšenico, čistilnice so čistile volno. V živinorejskih področjih so delale velike kladnice in mlekarne. Če omenimo še sladkorne tovarne v Queenslandu, topilnice zlate rude, opekarne, usnarne in začete lesne industrije (železniški pragji), bi bilo neštete vse glavne panoge avstralske industrije pred prvo svetovno vojno.

S prvo svetovno vojno pa se je začela Avstralija izpreminjati v močno industrijsko državo. Leta 1915 so v Broken Hillu izdelali prvo jeklo v Avstraliji. Industrija se je razvijala tudi med obema vojnima, med drugo svetovno vojno je rasla od leta do leta."

Zvonimir vzame iz žepa beležnico in prebere tole razpredelnico, ki kaže razvoj avstralske industrijske proizvodnje v dobi tik pred drugo svetovno vojno in med drugo svetovno vojno:

	1938-39	42-43	43-44
kovinska ind.	72	148	157
prehrambena ind. in ind. to- baka	41	56	59
oblačilna ind.	16	23	24
tekstilna ind.	10	21	22
kemična ind.	12	29	25

Komaj si zapišem podatke, že izvem tole:

"Med drugo svetovno vojno je vrednost industrijske proizvodnje že presegla vrednost ostale proizvodnje. V letu 1905 je dosegla vrednost tovarniške proizvodnje samo petino vrednosti vse proizvodnje, v letu 1919 je narasla na tretjino, v letu 1938 na polovico vrednosti vse proizvodnje. Sredi vojne pa je vrednost tovarniške proizvodnje narasla na 57% vrednosti vse proizvodnje. Družba BHP (The Broken Hill Proprietary), ki je leta 1915 izdelala prvo jeklo v Avstraliji, je zaposlila leta 1944 73.000 delavcev.

Avstralska industrija se naslanja na velikanška ležišča železne rude in premoga vseh vrst. Železno rudo kopljejo tudi v dnevnih kopih. Na poljanah okrog Broken Hillsa so neizčrpni rudniki srebra, svinca in cinka. V Avstraliji so odkrili tudi uranovo rudo. Avstralska naravna bogastva še niso odkrita. Mnogih rudnih ležišč ne izkoriščajo, druga samo delno."

Pa se oglašil rudar od rešilnih čolnov:

"Seveda ne smete misliti, da je avstralska industrija samostojna. Avstralija ima na primer ladjedelnice, tovarne avtomobilov itd., toda Avstralija sama ne more izdelati niti ladje niti avtomobila. Avstralija izdelava korito ladje, palube, karoserijo avtomobila—motor pa pride iz Amerike ali iz Anglije. Avstralija izdelava lahko samo toliko ladij in samo toliko avtomobilov, kolikor ladijskih strojev in kolikor avtomobilskih motorjev dobijo od svojih gospodarjev. Monopoli ne odločajo samo o tem, koliko pšenice naj se poseje in koliko ovac naj živi v Avstraliji, monopoli imajo v rokah vse. Najbolj volno je treba poslati v London. Iz Londona pride angleško blago, ki je narejeno iz avstralske volne. Avstralske tekstilne tovarne nimajo strojev, ki bi lahko izdelali blago najvišje kvalitete. Tudi svoje filmske industrije Avstralija nima razvite. Ameriški filmi nočejo konkurence."

Zdenka bi vse vprašanje rada osvetlila z nove strani:

"Mlada avstralska buržoazija bi rada osamosvojila avstralsko gospodarstvo in avstralsko industrijo. Menda bodo že letos izdelali v Avstraliji sami tudi avtomobilski motor!"

Toda spet glas od čolnov: "Med vojno so dograditev tovarn, ki bi delale tanke ali traktorje v celoti, zavlačevali na vse načine. Te tovarne prav za prav niso nikoli začele obratovati."

Tone iz Semic ne more pozabiti dogodkov iz konca vojne: "Ves zavezniški material so zmetali v morje. Tisoče novih avtomobilov, tisoče traktorjev, nepregledne množine obleke in opreme! Cele mesece so potapljali, potapljali na Novi Gvineji in na vseh obalah Avstralije. Niso hoteli nasiti trga. Če bi imeli ljudje blago, fabrikanti ne bi toliko služili!"

"Ali ne zavisi v neki meri osamosvojitev avstralskega gospodarstva tudi od števila avstralskega prebivalstva? Avstralija je namreč zelo bogata, čeprav so na velikem delu njene površine puščave. Vzemimo za primer tole: 10 odstotkov površine Avstralije je primerne za njive. To je površina treh Jugoslavij. Na polju, ki je veliko za tri Jugoslavije, bi se vendar lahko pridelalo žita za mnogo milijonov ljudi! Za temi polji so pašniki, ki so veliki na primer za deset Jugoslavij. Tu bi se lahko pasla lepa čreda živine. V Novem Južnem Walesu in v Viktoriji leži velikanško rudno bogastvo. Podnebje v teh delih državah je v vsakem oziru ugodno. Tu je dovolj dežja in poletja niso prevročja. Novi Južni Wales in Viktorija bi lahko postali največje industrijsko središče sveta. Zdi se mi, da je Avstralija prazna zemlja, preboga in prevelika za svoje sedanje prebivalstvo?" vprašam družbo.

"Vprašanje prebivalstva v Avstraliji je res zelo pereče. Avstralijo je treba naseliti ali pa bo propadla—to je splošno mnenje v Avstraliji. Zato so ustanovili pri zvezni vladi posebno ministristvo za doseljevanje, ki je istočasno tudi propagandno ministristvo. Naloga tega ministristva je, da doseli v Avstralijo vsako leto 70.000 ljudi. Vendar avstralska doseljeniška politika nima vidnejših uspehov, vsaj tako se zdi, ali pa z doseljevanjem ne mislijo resno. Tako so na primer pred kratkim pripeljali v Avstralijo 200 angleških zidarjev, da bi zidali palače v Canberri. Nastanili so jih v vojaškem taborišču. Tu so bili zelo nezadovoljni, kakor se je izkazalo. Po nekaj tednih življenja v taborišču so se namreč napolnili pred parlament v Canberri, kjer so protestirali—zaradi slabih hrane, čeprav je v Avstraliji hrane dovolj za majhen denar. Če nekaj dni po tej demonstraciji so se razbežali na vse strani, nekateri so se vrnili domov. Veliko večje sreče ni imela Avstralija tudi z 200 doseljenici iz Baltika. Tudi med njimi je bilo zelo malo delavcev, ki jih Avstralija najbolj potrebuje. Ministristvo za doseljevanje toži, da nima ladij in dela načrte za doseljevanje z letali. Toda do slej njegovo delo preko načrtov bistveno ni napredovalo. Morda zaslužio monopoli v Avstraliji dovolj tudi ob sedanjem številu prebivalstva? Monopoli so močnejši od države! O, yes!"

Zelo se je raztegnil naš pogovor.

Indijski ocean, 2. januarja 1948

Izboljšani delovni in življenjski pogoji, ki jih je dosegla Avstralija med drugo svetovno vojno, niso naravna posledica avstralskega gospodarskega razvoja. To izboljšanje je ustvaril potek druge svetovne vojne. Po polomu Francije v juniju 1940 in po bombardiranju angleških industrijskih središč v jeseni istega leta je postala Avstralija eden najvažnejših arsenalov Britanskega imperija. Ko sen je pozneje približala vojna nevarnost tudi Avstraliji sami, se je vse avstralsko gospodarstvo podredilo potrebam vojske. Za potrebe vojske so se zidale nove tovarne, za potrebe vojske je delalo kmečko gospodarstvo. Za izdelke tovarn in za pridelke kmečkega gospodarstva je bilo dovolj kupec, velikokrat je blaga celo primanjkovalo. Kupna moč prebivalstva je zelo narasla. Država je skrbela, da se cene na trgu niso dvignile. Konkurence ni bilo nobene—oddaljenost Avstralije je spet od-

igrala svojo vlogo, v pomoč ji je bilo vojno stanje.

V novih povojnih razmerah pa so se začele razmere v Avstraliji hitro izpreminjati. Mnoge vojaške tovarne so prenehale obratovati ali pa so delo zelo omejile. Britanski imperij in ostali svet sta sicer ostala še tudi po vojni kupec za avstralske kmečke pridelke, toda ta kupec velikokrat nima denarja. Po vojni Avstralija ni več izolirana država. Ko bo pomorski promet ponovno oživel, bo prišlo na avstralski trg tudi tuje blago. Zunanja konkurenca bo nujno odigrala svojo vlogo. To velja za tovarniške izdelke kot za kmečke pridelke. Konkurenca v industrijskih izdelkih bo zelo lahka, ker avstralska industrija ni samostojna—že danes se kaže na primer v sorazmerno zelo visoki ceni avtomobilov—, pogoji za gojitve mnogih kmečkih rastlin pa so že na bližnjih otokih okrog Avstralije boljši kot v Avstraliji. S teh otkov uvožena povrtnina in sadje bosta na primer konkurirala vsem avstralskim vrtnarjem. Poleg vsega tega je treba računati tudi na posledice nove kapitalistične gospodarske krize.

Na splošni življenjski standard, ki je trenutno v Avstraliji še vedno visok, pa vpliva bistveno že sedaj visoka zadolženost Avstralije. Avstralski narodni dolg je med vojno zelo narasel. V marcu 1946 je znašal 2.818.000.000 funtov. Vsa Avstralec je zadolžen s 380 funti pri domačih in čezmorskih upnikih. Na račun dolga je treba plačati vsako leto 78 milijonov 490 tisoč funtov obresti!

Zato so se davki v Avstraliji v kratki povojni dobi že zelo dvignili. V letu 1946 so bili desetkrat večji kot leta 1939. Indirektni davek na pivo, tobak, cigarete, vžigalice znes nad polovico kupne cene teh predmetov. Avstralska lira ima samo še tretjino predvojne vrednosti. Blago, ki pride v Avstralijo iz Angleške, se je podražilo za več kot 100 odstotkov. Zaradi zelo velike stanovanjske krize — v Sidneju je veliko težje dobiti stanovanje kot v Ljubljani!—so stanovanja zelo draga. Avstralski delavec z družino danes živi zelo težko živ.

Avstralija je bogata. V Avstraliji bi se lahko dobro živelo, če bi bilo ljudstvo gospodar, tako zahtujejo povratniki.

Največje avstralsko bogastvo so ovce. Nekaj časa je skušalo z njimi tekmovali avstralsko zlato. Toda zlato je bilo zelo nestalno. Zlate poljane so kmalu odpovedale, ovce pa so ostale. Niti industrijski razvoj ovcam ni nevaren. Novi Južni Wales, ki je najbolj industrializirana država v Avstraliji, je

imela v letih 1934 do 1938 še vedno 22 milijonov 600 tisoč funtov dohodka od volne. 22 milijonov funtov je zelo velik denar.

V posameznih predvojnih letih je redila Avstralija 125 milijonov ovac. Danes cenijo njihovo število na 95 milijonov. Skoraj 85 odstotkov ovac je vrste merinos. Ovce merinos imajo najboljše volno na svetu.

Avstralija pridelava četrtno svetovne produkcije volne in polovico svetovne produkcije volne merinos, 90 odstotkov volne Avstralija izvažata. Poleg volne izvažata tudi bravnino.

Lastniki avstralskih ovac so večidel angleške družbe. Te družbe so uredile v Avstraliji velikanške ovčje farme, na katerih rede po 100.000 in celo po 120.000 ovac. Ovčje farme, ki imajo 20.000 ovac, so v Avstraliji majhne. Skoraj tretjina avstralskih ovac živi v velikih farmah.

Jože Simčič iz Istre je 15 let strigel v Avstraliji ovce. Takole pripoveduje o avstralski ovci:

Največ ovac živi na jugovzhodu Avstralije. Največje ovčje farme so v Novem Južnem Walesu in v Viktoriji. Nekatero so tako velike kot Belgija. Južna Avstralija za ovce ni primerna, ker ima pre malo dežja, Queensland pa je za ovce prevlažen in prevroč.

(Dalje prihodnjič.)

PRODAM za zmerno ceno KITARO

Gibsonovega izdelka (Gibson Guitar), skoraj nova in v dobrem stanju. Za nadaljnje informacije se poslužite telefona—Palisade 2139. —(Ad.)

"PROLETAREC"
—Socialistično-delavski tednik—
Glasilo Jugoslovanske soc. zveze in Prosvetne matice. Pisan v slovenskem in angleškem jeziku. Štano \$3 na celo. \$1.75 za pol. \$1 za četrt leta.
NAROČITE SI GA!
Naslov:
PROLETAREC
CHICAGO 23, ILL.
3301 South Lawndale Avenue

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih želite vsak dan?

"PROSVETA"

2857 S. LAWDALE AVE.

Chicago 23, Ill.

19

Vaša naročnina na "Prosveto" je potekla z dnem.....

V slučaju, da je od strani upravnštva kakšna pomota, nas takoj obvestite, da se laša popravi! Z bratskim pozdravom ZA PRAVO "PROSVETE"

CENE LISTU SO:

Za Zdrul. države in Kanado \$2.00	Za Chicago in okolice je.....\$2.50
1 tednik in.....\$2.00	1 tednik in.....\$2.50
2 tednika in.....\$3.00	2 tednika in.....\$3.50
3 tednika in.....\$4.00	3 tednika in.....\$4.50
4 tednika in.....\$5.00	4 tednika in.....\$5.50
5 tednikov in.....\$6.00	5 tednikov in.....\$6.50

Za Evropo je: Dnevnik \$11.00 — Tednik \$2.20
Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsto denarja ali Money Order v plam in si naročite Prosveto, list, ki je vaš lastnina.

Prištetu se sme le ena član in družina, ki to dovolijo in ki žive ali stanujejo na enem in istem naslovu.

V nobenem slučaju ne več kot 5 tednikov
Pošaljite—Vselej kakor hitro kateri teh članov, ki so prištetu, preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnštvo lista, in obenem doplačati dotično vsto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravnštvo znižati datum za to vsto naročniku ali pa ustaviti dnevnik.
PROSVETA, SNPJ, 2857 S. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsto \$

1) Ime.....Čl. druživa št.....
Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2).....Čl. druživa št.....
3).....Čl. druživa št.....

4).....Čl. druživa št.....
5).....Čl. druživa št.....

Mesto.....Država.....
Nov naročnik.....Star naročnik.....

Kadar se preselite, vselej naznanite svoj stari in novi naslov!